

«پیشران» چالش‌ها و نیازهای مسیر شتاب‌دهی در

با شتاب به سوی

فراهم کند. وی می‌افزاید: از نگاه نوع کسب‌وکار هم می‌توان فعالیت‌های شتاب‌دهی را به شتاب‌دهنده‌های متداول و استارت‌آپ‌استودیوها (استودیوهای سرمایه‌گذاری) دسته‌بندی کرد. در استارت‌آپ‌استودیوها، تیم‌ها، اعضا یا به نوعی کارمندان مجموعه هستند و سهام‌اندک و مشروطی را از استارت‌آپ دریافت می‌کنند. این مجموعه‌ها به دلیل نوع فعالیت‌شان روی تیم‌های محدودتر و موضوعات محدودی متمرکزند اما باتوان بالاتری روند شتاب‌دهی را اعمال می‌کنند اما در شتاب‌دهنده‌های متداول، سهامدار اصلی خود تیم‌ها هستند و سهم شتاب‌دهنده محدودتر است. علاوه بر این، برخی شتاب‌دهنده‌ها هم ترکیبی از این روش‌های مختلف را برای فعالیت‌های شتاب‌دهی خود انتخاب کرده‌اند. به گفته عابدپور، آمار و اطلاعات دقیقی از تعداد هر یک از انواع شتاب‌دهنده در کشور وجود ندارد اما با توجه به این که خطرپذیری شتاب‌دهنده‌های عمومی و متداول بیشتر از نوع شرکتی و استارت‌آپ‌استودیوهاست به نظر می‌رسد در کشور ما برخلاف سایر کشورها این روش شتاب‌دهی سهم کمتری دارد و دو روش دیگر به دلیل خطرپذیری کمتر بیشتر توان تاب‌آوری و استمرار فعالیت داشته‌اند.

دست‌اندازهای مسیر شتاب‌دهی

به گفته عابدپور از مهم‌ترین چالش‌های موجود در مسیر شتاب‌دهی کشور، سیاست‌گذاری یکسان در قبال انواع شتاب‌دهنده‌هاست؛ این در حالی است که با توجه به تفاوت‌های ساختاری و عملکردی هر یک از آنها، حمایت‌های متفاوتی را نیاز خواهند داشت. وی در ادامه تصریح می‌کند: از سوی دیگر زیست‌بوم نوآوری و فناوری در کشور بیشتر در بخش‌های عمومی به صورت کامل شکل گرفته و تا حدی هم به سمت اشباع رفته است اما هنوز در لایه‌های صنعتی و حوزه‌های تخصصی برای مدل‌های کسب‌وکاری B2B و B2G به صورت کامل محقق نشده است و بازیگران این زیست‌بوم هم کامل نیستند؛ برای مثال هنوز به شکل واقعی سرمایه‌گذاری خطرپذیر برای این بخش وجود ندارد. حتی نهادهای بالادستی هم درک درستی از نحوه فعالیت این مجموعه‌ها ندارند و نه قوانین و مقررات موجود برای فعالیت کسب‌وکارها متناسب با ویژگی‌ها و سازوکار آنها به روزرسانی شده است. نکته جالب این است که اتفاقاً بیشتر فناوری‌های عمیقی که در کشور نیاز به توسعه دارد و بحث روز دنیای

تصریح می‌کند: شاید بتوان گفت مهم‌ترین دستاورد برگزاری چنین رویدادهایی در گام اول آشنایی و شبکه‌سازی باشد که ضرورت کار در زیست‌بوم نوآوری است. در پژوهشی، وضعیت سرزندگی زیست‌بوم استارت‌آپی کشور مورد بررسی قرار گرفته بود که برای این موضوع سه شاخص بررسی شده بود، یکی از این شاخص‌ها میزان ارتباط و شبکه‌سازی شتاب‌دهنده‌ها بود که براساس نتایج این پژوهش به جز هسته‌ای کوچک از شتاب‌دهنده‌ها که بیشترشان هم در تهران فعال هستند و ارتباط قوی با یکدیگر دارند، سایر مراکز شتاب‌دهی به صورت انفرادی در حال فعالیت هستند و همین موضوع می‌تواند بر روند فعالیت‌های چنین مجموعه‌هایی که ماهیت‌شان نیاز به شبکه‌سازی و برقراری ارتباط با اجزای دیگر دارد، تأثیر بگذارد. امیر عابدپور که از فعالان حوزه شتاب‌دهی حوزه هوشمندسازی و نفت و گاز و انرژی و مدیرعامل شتاب‌دهنده آی‌تک نیز است در خصوص برگزاری این گردهمایی به پیشران، می‌گوید: واقعیت این بود که جای خالی چنین گردهمایی‌ها و رویدادهایی برای برقراری ارتباط مؤثر میان فعالان زیست‌بوم در دو سه سال اخیر به شدت احساس می‌شد. برگزاری این رویداد فرصت بسیار خوبی را برای شبکه‌سازی میان فعالان حوزه شتاب‌دهی کشور فراهم آورد. البته شاید اگر در بخش‌هایی رویدادهای بعدی بازیگران دیگر زیست‌بوم مانند صندوق‌های سرمایه‌گذاری خطرپذیر یا حتی سازمان‌ها و نهادهایی هم حضور داشته باشند که به نحوی در تنظیم قوانین و مقررات فعالیت‌های زیست‌بوم نقش دارند، اثربخشی این گردهمایی دوچندان می‌شود.

مسیرهای مختلف شتاب‌دهی

فرآیند شتاب‌دهی در سراسر دنیا به شکل‌های مختلفی پیش می‌رود؛ از عابدپور در خصوص انواع مدل‌های شتاب‌دهی رایج در کشور پرسیدیم که می‌گوید: فرآیند شتاب‌دهی را از چند منظر می‌توان دسته‌بندی کرد؛ در نگاه اول می‌توان شتاب‌دهنده‌ها را به دو دسته مستقل یا وابسته به سازمان و شرکتی بزرگ (corporate accelerator) طبقه‌بندی کرد. در شتاب‌دهنده‌های وابسته معمولاً فعالیت شتاب‌دهی جایگزین نیاز تحقیق و توسعه شرکت یا سازمان است تا فرصت را برای جذب ایده‌های نوآورانه به نفع آن نهاد یا شرکت

سامان‌دهی زیرساخت‌ها

دکتر صدری مهر تصریح می‌کند: تلاش ما این است در دوره جدید، جهت‌دهی و ساختاردهی مناسبی برای زیرساخت‌ها داشته باشیم. چنین تلاشی ابتدا به آسیب‌شناسی و بازتعریف این زیرساخت‌ها نیاز داشت. براساس مطالعات و جلساتی که با متخصصان و راهبران هر یک از بازیگران زیست‌بوم داشتیم، در نهایت به پنج دستورالعمل رسیدیم. او می‌افزاید: این دستورالعمل‌ها شامل شتاب‌دهنده‌ها، فضای کار اشتراکی، کارخانه‌های نوآوری، مراکز هم‌آفرینی و در نهایت مراکز نوآوری است. با توجه به این دسته‌بندی‌ها الزامات تشکیل و الزامات راهبردی هر زیرساخت مشخص خواهد بود. موضوع دیگر بحث اعتباربخشی به زیرساخت‌های زیست‌بوم نوآوری است. در سال‌های اخیر برخی بازیگران زیرساختی زیست‌بوم درخواست ارائه مجوز یا تاییدیه داشتند تا مشخص شود این مجموعه زیر نظر معاونت علمی و فناوری و اقتصاد دانش‌بنیان فعالیت می‌کند. وجود چنین تاییدیه‌ای در این مجموعه‌ها برای ایجاد ارتباطات و شبکه‌سازی در زیست‌بوم بسیار ضروری بود. به گفته دکتر صدری مهر نیاز بود معاونت علمی از اقداماتی مانند صدور مجوز فعالیت فاصله بگیرد و صرفاً بر مبنای عملکرد مجموعه‌ها گواهی صلاحیت فعالیت به آنها اعطا کند. در حال حاضر برای شتاب‌دهنده‌هایی که براساس شاخص‌ها بتوانند امتیاز لازم را کسب کنند، گواهی صلاحیت در دو سطح یک و دو با اعتبار دوساله صادر می‌شود.

آسیب‌شناسی شتاب‌دهی زیر یک سقف

از آنجا که فعالیت بازیگران مختلف زیست‌بوم در کنار یکدیگر می‌تواند به افزایش سرعت رشد و توسعه منجر شود به نظر می‌رسد برگزاری گردهمایی‌هایی از جنس گردهمایی شتاب‌دهنده‌ها فرصت شبکه‌سازی و هم‌آفرینی را در میان آنها که از زیرساخت‌های مهم زیست‌بوم برای توسعه فناوری‌های جدید و ایده‌های نوآورانه هستند، فراهم می‌کند. دکتر صدری مهر توضیح می‌دهد: در این رویداد شتاب‌دهنده‌ها از آخرین حمایت‌ها و امکانات نهادهای دولتی از جمله معاونت علمی و فناوری و صندوق نوآوری و شکوفایی مطلع شدند و مقدمات ایجاد فرصت‌های گسترده‌تر برای شتاب‌دهنده‌ها فراهم شد تا برنامه‌ها و استارت‌آپ‌های خود را به مراحل بالاتری ارتقا دهند که در نتیجه برای جامعه ارزش افزوده ایجاد کند.

مریم حسینی، مدیرعامل شتاب‌دهنده نیروی غرب و از فعالان حوزه شتاب‌دهی استان کرمانشاه با اشاره به لزوم برگزاری رویدادهایی از این جنس

عسل اخویان طهرانی

سردبیر
پیشران

توسعه زیست‌بوم نوآوری و فناوری کشور بر پایه زیرساخت‌هایی استوار است که اگر فضای عملکرد و اثرگذاری‌شان به درستی مهیا نشود، نمی‌توان انتظار رشد متوازی در بخش‌های مختلف زیست‌بوم را داشت. اجزایی که در ابتدای راه شکل‌گیری کسب‌وکارهای نوپا و دانش‌محور، نقش سکوی پرتاب را ایفا می‌کنند یا به تعبیری دیگر می‌توانند بستر کشت مہیایی برای سبز شدن بذر ایده‌های نوآورانه و فناوری‌ها باشند. مراکز نوآوری، شتاب‌دهنده‌ها، کارخانه‌های نوآوری، مراکز هم‌آفرینی و... از جمله این زیرساخت‌ها هستند که قرار است در برنامه‌های جدید دفتر توسعه زیرساخت‌های فناوری و نوآوری معاونت علمی، فناوری و اقتصاد دانش‌بنیان ریاست‌جمهوری به شکل پرننگ‌تری به ایفای نقش در این زیست‌بوم در حال رشد بپردازند. در گام اول این مسیر در ماه گذشته شاهد برگزاری «گردهمایی دوروزه شتاب‌دهنده‌های منتخب ایران» با حضور بیش از ۴۰ شتاب‌دهنده از استان‌های مختلف کشور بودیم که به گفته فعالان این حوزه قدم امیدوارکننده‌ای در هم‌اندیشی برای رفع چالش‌های مسیر شتاب‌دهی در کشور بوده است. در گفت‌وگو با دکتر سیدمحمد جواد صدری مهر، دستیار معاون علمی، فناوری و اقتصاد دانش‌بنیان در سامان‌دهی و توسعه زیرساخت‌های فناوری و نوآوری و چندی از فعالان حوزه شتاب‌دهی، تحولات وضعیت شتاب‌دهی در کشور و چالش‌های این مسیر را مورد بررسی قرار داده‌ایم.

در سال‌های ابتدایی شکل‌گیری زیست‌بوم نوآوری و فناوری کشور، نیاز بود مفاهیم جدیدی تعریف شود و زیرساخت‌های مورد نیاز برای به وجود آمدن یک زیست‌بوم و رشد و توسعه آن شکل بگیرند. دکتر سیدمحمد جواد صدری مهر، در این باره توضیح می‌دهد: در آن سال‌ها هدف اصلی رشد کمی و شکل‌گیری زیرساخت‌ها بود. برای مثال، طی این سال‌ها بیش از ۵۰۰ توافق‌نامه در حوزه شتاب‌دهی و مراکز نوآوری با مجموعه‌های مختلف منعقد شده بود که حالا برخی از آنها فعال است و برخی غیرفعال شده است. همچنین قراردادهایی با کارخانه‌ها برای احداث کارخانه‌های نوآوری احداث شده بود که فقط تعداد محدودی از آنها به نتیجه رسیده بود. به همین علت پس از یک دهه فعالیت نیاز بود تغییراتی در نحوه حمایت از توسعه زیرساخت‌های مختلف زیست‌بوم نوآوری و فناوری کشور شکل بگیرد.

مدل کسب و کار
شتاب‌دهنده‌های ایرانی